

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Светла Богданова Бонева
УНСС, катедра “Международни икономически отношения и бизнес”
Факултет “Международна икономика и политика”, Зам. – декан
Научна специалност 05.02.10 “Световно стопанство и международни икономически отношения”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“, професионално направление 3.8. „Икономика“, област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“

Основание за представяне на становището: заповед № 917 от 02.05.2019 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“

Автор на дисертационния труд: Александър Делян Александров

Тема на дисертационния труд: ***ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ФИСКАЛНАТА И ПАРИЧНАТА ПОЛИТИКА ВЪРХУ ИКОНОМИЧЕСКИЯ ЦИКЪЛ НА БЪЛГАРИЯ***

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд и оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Настоящата рецензия е разработена на основание на чл.4 от ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане, както и заповед № 917 от 02.05.2019 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Дисертационният труд на тема „ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ФИСКАЛНАТА И ПАРИЧНАТА ПОЛИТИКА ВЪРХУ ИКОНОМИЧЕСКИЯ ЦИКЪЛ НА БЪЛГАРИЯ“ е разработен от докторант Александър Делян Александров, който се

обучава в редовна форма на докторантура в ЮЗУ „Неофит Рилски“ от 06.01.2016 г. до отчисляването му с право на защита през 2019 г.

Дисертационният труд на Александър Александров е структуриран във въведение, три глави и използвана литература в общ обем от 180 страници, от които въведение, основен текст и заключение в обем от 161 страници. За неговото разработване са използвани 39 източника на български език, 256 на английски език, 10 на френски и един на немски език. Дисертационният труд съдържа 37 таблици и 15 фигури.

Изследването на бизнес цикъла, неговият анализ и прогнозиране са от ключово значение за формулирането и провеждането на адекватна макроикономическа политика в съвременните условия на глобална нестабилност.

Логично, първата глава на дисертационния труд представя основни теоретико-методологични постановки, свързани със същността на икономическия цикъл, видовете икономически цикли и особеностите на икономическите цикли. Основният фокус в тази глава е поставен върху теориите за бизнес цикъла, което задава и първия голям принос на разглеждания дисертационен труд.

Втората глава от дисертацията е посветена на емпирична оценка на потенциалното производство, цикличната позиция и фазата от бизнес цикъла на България. Основните акценти в тази глава са поставени върху същността и методите за оценка на потенциалното производство, както и върху избора на подходящ метод за оценка. В своето търсене на метод за определяне на потенциалното производство, авторът изтъква, че всеки метод има своите силни и слаби страни и в крайна сметка достига до извода, че комбинирането на два различни метода – статистически и структурен, при оценката на потенциалния БВП, спомага за преодоляването на индивидуалните недостатъци на двата метода, но независимо от избрания метод е необходимо той да се използва критично и немеханично.

В третата глава на дисертационния труд са анализирани фискалните и монетарни въздействия върху бизнес цикъла на България. Направени са интересни иконометрични изследвания в опит за датиране и прогнозиране на икономическия цикъл на България, изследвани са възможностите за фискални и монетарни въздействия върху бизнес цикъла на България и е представен анализ на готовността на България за членство в Еврозоната от гледна точка на бизнес цикъла. За целта са използвани регресионен анализ на времеви редове по методите на най-малките квадрати, логистичната регресия и векторната авторегресия.

В международната литература са налични голям брой анализи и публикации в областта на предмета на изследването, които докторантът е успял да обобщи, систематизира и анализира. Дисертацията дава интересен научен поглед върху разглежданата проблематика и представлява успешен опит за систематизация на публикациите по темата в българската и чуждата специализирана научна литература. В този смисъл следва да се подчертаят добрата теоретична подготовка и практическа осведоменост на докторанта по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд.

Избраната от докторанта тема е актуална и значима. Изследователският проблем е коректно формулиран. Доказана е и основната теза на изследването, а именно, че “В условията на българския паричен съвет възможностите за управление на икономическия цикъл са ограничени, но съществуват. Това налага максимално ефективното им използване да повишаване на жизнения стандарт и благосъстоянието на българската нация.”

Изследователските задачи, които трябва да бъдат изпълнени за постигането на поставената цел са формулирани и систематизирани коректно. Методологията, която докторантът използва, отговаря напълно на целите на изследването, дефинирани в неговия увод. Успешно са приложени сравнителният анализ, обобщението, статистически методи (регресионен анализ на времеви редове по метода логистична регресия, регресионен анализ на времеви редове по метода векторна авторегресия). Конкретните инструменти на изследването, чрез които се решават основните изследователски задачи, са адекватно подбрани.

2. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Докторантът е формулирал един теоретичен и четири научно-приложни приноси в своя автореферат, които отразяват основните постижения на дисертационния труд и потвърждават оригиналността на разработката.

Приносният момент в теоретичен план е свързан с обобщение и систематизиране на становищата в чуждестранната и българската литература по отношение на бизнес цикъла във възгледите на различни научни школи и направления.

Приносните моменти в научно-приложен план са свързани с:

- създаване на модел за прогнозиране на фазите на бизнес цикъла на България въз основа на данни за периода първо тримесечие на 2000 – второ тримесечие на 2016 г. чрез метода логистична регресия. Високата

прогнозна ефективност на модела показва, че логистичната регресия е добър метод за прогнозиране на бизнес цикъла и може да даде насоки за определянето на икономическата политика на държавни институции и частни икономически субекти.

- на основата на методите логистична регресия и най-малки квадрати са оценени възможностите за фискални и монетарни въздействия върху бизнес цикъла на България. Оценката е направена за периода първо тримесечие на 2000 – второ тримесечие на 2017 г. Резултатът от оценката е, че в условията на българския паричен съвет опитите за провеждане на дискреционна макроикономическа политика за смекчаване на цикличните колебания са обречени на неуспех, защото измененията на фискалните и монетарните параметри пораждаат повече колебания на стопанската активност, отколкото изглаждат.

- на основата на метода векторна авторегресия (VAR) е оценена готовността на България за членство в Евронзоната (ЕЗ) от гледна точка на бизнес цикъла. Оценката е направена за периода от първото тримесечие на 2000 г. до четвъртото тримесечие на 2017 г. Резултатите сочат че икономическият цикъл на България е силно корелиран с този на ЕЗ. От гледна точка на синхронизацията на бизнес циклите нашата страна е готова за приемане на единната европейска валута. Високата степен на сходство между икономическите цикли на България и ЕЗ минимизира вероятността от асиметрични шокове и гарантира, че паричната политика на ЕЦБ ще има антициклично, а не проциклично въздействие върху българската икономика.

- приложени са два нови подхода за оценка на потенциалното производство, комбиниращи производствена функция на Коб-Дъглас и статистически филтър на Ходрик-Прескот. Потенциалният брутен вътрешен продукт и отклоненията от него са оценени с годишни и тримесечни данни, съответно за периода 2000 – 2016 г. и първо тримесечие на 2000 г. – трето тримесечие на 2017 г. Трудностите, свързани с определянето на потенциалната заетост при използването на производствена функция като подход за оценка на потенциалното производство, се преодоляват успешно чрез използването на статистически филтър. Характерните за статистическите филтри проблеми – липсата на връзка на добитата чрез тях оценка с реалната структура на икономиката, се решават чрез съчетаването им с производствена функция.

Приносният момент, който според мен заслужава най-голямо внимание, е последният приложен принос. Останалите приноси имат важно значение за България, но последния принос би могъл да се

материализира в публикация на английски език, която да намери своите читатели извън пределите на страната. Ако той се допълни с част от теоретичния задел, посочен в първия принос, ще се получи интересна научна публикация на много високо равнище.

3. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът е представил общо 11 публикации, от които: 3 самостоятелни статии, публикувани в научни списания; 3 самостоятелни доклада от участие в научни конференции, 1 колективна монография на английски език и 4 колективни статии, публикувани в научни списания.

Побти всички представени публикации попадат в обхвата на темата на дисертационния труд и по същество представляват отделни негови части.

Всички публикации са отпечатани в издания с редакционен съвет и са били предмет на предварително рецензиране, преди да бъдат отпечатани. Тези публикации на докторанта са станали достояние на научната общност в и извън ЮЗУ и напълно отговарят на изискванията по отношение на публикациите, необходими за присъждане на образователната и научна степен “доктор”.

4. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертационния труд отговаря на количествените, структурните и качествените изисквания към обема и съдържанието на авторефератите. Той дава точна и пълна представа за съдържанието, структурата и основните изводи на дисертационния труд.

5. Критични бележки, препоръки и въпроси

Критична бележка към дисертационния труд, която в никакъв случай не омаловажава неговите достойнства, е свързана с необходимостта от по-ясно открояване на идеите на автора за преодоляване на дефинираните от него проблеми. Убедена съм в бъдещата успешна кариера на докторанта и в този смисъл бих препоръчала да дефинира по-решително и смело своите алтернативи и виждания за преодоляване на проблемите – само така те могат да бъдат чути и евентуално пробирани на практика. Естествено, предвид спецификата на темата и характера на труда, който рецензирам, внимателният подход към дефинирането на авторите алтернативи е разбираемо.

6. Заключение

Дисертационният труд на Александър Делян Александров на тема: „ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ФИСКАЛНАТА И ПАРИЧНАТА ПОЛИТИКА ВЪРХУ ИКОНОМИЧЕСКИЯ ЦИКЪЛ НА БЪЛГАРИЯ“ е оригинално и актуално изследване, което отговаря на основните изисквания за присъждане на образователната и научна степен “доктор”. Авторът има добър език и стил, анализирал е значителен обем научна литература, обосновал е добре своите позиции, заключения и препоръки. Всичко това ми дава основание да гласувам „ЗА“ присъждането на образователната и научна степен “доктор” на Александър Делян Александров.

20.05.2019
Гр. София

Подпис: *Стойчева*